

Open brief aan een vriend, naar aanleiding van hetgeen door den heer L. Mees, op woensdag den 12 februari j.l. gezegd werd, ter toelichting en verdediging van eenige stellingen

<https://hdl.handle.net/1874/235028>

OPEN BRIEF

AAN

EEN VRIEND,

naar aanleiding van hetgeen door den Heer
L. MEES, op Woensdag den 12
Februari j.l. gezegd werd,
ter toelichting en ver-
dediging van

EENIGE STELLINGEN.

DOOR

H. TEN CATE HOEDEMAKER.

DEVENTER,

W. HULSCHER G.Jz.

OPEN BRIEF AAN EEN VRIEND.

ge

OPEN BRIEF

AAN

EEN VRIEND,

naar aanleiding van hetgeen door den Heer
L. MEES, op Woensdag den 12
Februari j.l. gezegd werd,
ter toelichting en ver-
dediging van

EENIGE STELLINGEN.

DOOR

H. TEN CATE HOEDEMAKER.

DEVENTER,
W. HULSCHER DJz.

Amice!

Toen gij mij onlangs verzekerdet, den Heer Mees niet slechts met genoegen maar ook met instemming zijne bekende stellingen te hebben hooren toelichten en verdedigen, toonde ik mij deswege niet weinig verbaasd, al was ik niet in de gelegenheid om u de redenen mijner verbazing mede te deelen. Geen wonder derhalve, dat ik, nu niets mij langer verhindert, gaarne aan uw verlangen voldoe om rekenschap te geven van hetgeen mij weerhoudt te verklaren, dat alles wat door den begaafden spreker werd in 't midden gebracht mijne sympathie heeft.

Dat er onder hetgeen door den Heer Mees gezegd en beweerd werd een en ander was hetwelk mij, als lid eener Broederschap, die zich reeds sedert tal van jaren onderscheiden heeft door hare hooge waardeering van de Christelijke vrijheid zoowel in zaken het geloof als in zaken het Gemeentebestuur betreffende, evenmin

vreemd als onaannemelijk in de ooren klonk, zal u niet bevreemden, die mij meer dan eens hebt hooren zeggen, dat de Doopsgezinde Broederschap, juist omdat zij getoond heeft voor eene consequente toepassing dier vrijheid niet terug te deinzen, eene *raison d'être* heeft. Of daarom evenwel uwe verwondering over mijne weinige ingenomenheid met het gehoorde gegrond zou mogen heeten? Ik meen zulks te moeten ontkennen, reeds omdat de Heer Mees bij de toelichting zijner eerste stelling, verzuimd heeft eene nauwkeurige omschrijving te geven zoowel van wat de Christelijke gemeente zijn moet als van wat het Nederlandsche Protestanten bond beoogt. Niet alleen toch, dat de juistheid der bewering, dat de Ned. Herv. kerk van genoemd Bond *soortelijk* niet behoort onderscheiden te wezen, alleen door hem beoordeeld kan worden, die nauwkeurig weet wat beide willen of bedoelen, maar ik twijfel er ook niet aan, of deze en gene, die het met den spreker eens was toen hij hem hoorde, zou terstond zich verzekerd hebben gehouden van het onaannemelijke der stelling, dat de Ned. Herv. kerk *soortelijk* niet behoort onderscheiden te zijn van het Ned. Prot. Bond, als hem duidelijk had voor den geest gestaan wat de Ned. Herv. kerk, wil zij althans eene *Christelijke* vereeniging blijven, heeft na te jagen, en wat het Ned. Prot. Bond poogt uit te werken. Of wie, die weet, dat genoemd Bond zich voornamelijk heeft ten doel gesteld al wat naar geloofs-

dwang zweemt te bestrijden, en daarom ook geen bezwaar maakt om zelfs Israëlieten, Atheïsten en lichtzinnige wereldlingen onder zijne leden op te nemen, gevoelt niet terstond, dat de Ned. Herv. kerk haar *Christelijk karakter* zou prijsgeven, zoodra zij ophield *soortelijk* ieders anders te zijn dan het Ned. Prot. Bond, wanneer hem helder voor den geest staat, dat de *Christelijke* gemeente alleen in zooverre met recht haren naam mag dragen als zij is eene vereeniging derzulken, die, van ganscher harte instemmende met het Evangelie, zich onderling verbonden hebben, om, met Jezus tot leidsman en geholpen door elkaar, te arbeiden aan elkanders geestelijken wasdom, en aan de bevestiging en uitbreiding van het Godsrijk?

Misschien echter had de Heer Mees met dat *soortelijk* meer het oog op *de wijze waarop* men lid wordt van het Ned. Prot. Bond, namelijk, zonder voorafgegane geloofsbelijdenis en ook zonder plechtige opname? — Ik kan het moeielijk gelooven, omdat, als dit het geval mocht wezen, zijne eerste stelling niet zou verschillen van zijne derde, die aldus luidt: *Tot het lidmaatschap der kerk behoort te worden toegelaten elk, die den wensch daartoe te kennen geeft, en verklaart tot het doel der kerk te willen medewerken.* — Al ware het evenwel, dat de spreker, alleen om duidelijk te maken wat hij met zijne *derde* stelling bedoelde, zijn *eerste* had laten voorafgaan, toch zou hij, ten bewijze van de waarheid zijner bewering,

hebben moeten in 't licht stellen wat de Ned. Herv. kerk, omdat zij eene *Christelijke* vereeniging zijn wil, behoort te wezen, en meer en meer moet trachten te worden. Het is immers niet mogelijk eenigzins juist te beoordeelen, wie tot haar mag toegelaten worden, als men hieromtrent in onzekerheid of dwaling verkeert.

Mocht gij soms zeggen, dat de Heer Mees toch niet in gebreke is gebleven opzettelijk aan te toonen, dat de Ned. Herv. kerk niet *is* en ook niet *zijn kan*, eene vereeniging van *feitelijk* reeds *heiligen*, die als zoodanig het *Godsrijk* zou mogen heeten, dan zou ik u willen gevraagd hebben niet slechts of eene aanwijzing van hetgeen iets *niet* zijn kan, wel veel beteekent, als achterwege blijft eene eenigzins nauwkeurige bepaling van wat het dan *wel* is of *wezen moet*, maar ook, of de Heer Mees niet tegen windmolens gestreden heeft, toen hij, met een beroep op de geloofsbelijdenis der Ned. Herv. kerk, zocht in 't licht te stellen, dat zij wezen *wil* wat zij onmogelijk zijn *kan*? Tegen windmolens gestreden? Ja, zeker! Of beweer ik misschien te veel als ik zeg, dat de Belijdenis des geloofs van de Ned. Herv. kerk *niet* leert wat zij, volgens de voorstelling door den spreker gegeven, *wel degelijk* zal leeren? Het is waar, de Heer Mees heeft zich beroepen op een en ander in die belijdenis voorkomende, hetwelk betrekking heeft op de algemeene Christelijke kerk, om te doen zien, dat, volgens haar, de

gemeenschap der geloovigen moet gehouden worden voor eene vereeniging *van feitelijk reeds heiligen*, die deswege dan ook *het Godsrijk* zou zijn te noemen. Of hij dat evenwel te recht gedaan heeft, en mijne verbazing over hetgeen ik hoorde alleen aan onbekendheid met den inhoud der Geloofsbelijdenis van de Ned. Herv. kerk zou moeten toegeschreven worden? — Maar hij heeft toch met zoovele woorden gezegd, dat in Art. 27 van die belijdenis te lezen staat: *Wij gelooven en belijden eene eenige Catholiecke ofte algemeyne kercke: dewelcke is eene heylige vergaderinge der ware Christgeloovigen*, met vermelding tevens, dat die kerk in de belijdenis ook genoemd wordt *het Godsrijk!* Wis en zeker heeft hij dat gedaan. Maar heeft u dat niet grootelijks bevreemd, al herinnerdet gij u niet nauwkeurig, evenmin als ik zulks deed, toen gij dit hoordet, alles wat de Belijdenis des Geloofs van de Ned. Herv. kerk inhoudt? — Mij wel, want ik wist waarlijk niet wat ik hoorde, toen de Heer Mees uit een en ander de gevolgtrekking afleidde en zocht te rechtvaardigen, dat, die de waarheid liefheeft, zich op den duur moeielijk tehuis kan blijven gevoelen in eene vereeniging, die blijkbaar niet *is* en ook niet *wezen kan*, wat zij *praetendeert* te zijn. Hoe! dacht ik, zouden de Dordsche vaders dan inderdaad in dien zin de *bestaande* Christelijke gemeenschap, door hen algemeene Christelijke kerk geheeten, het *Godsrijk*, en hare leden *heiligen* genoemd hebben, dat de

eerste reeds geheel beantwoordt aan hare roeping en de laatsten reeds volmaakt zijn? Zouden zij niet geweten hebben, dat Jezus, wanneer hij spreekt van het *Godsrijk*, zooals hij verwachtte dat het tengevolge zijner bemoeiingen hierop aarde meer en meer komen zou, blijkbaar niet wil gedacht hebben aan eene vereeniging, die reeds in elk opzicht beantwoordt aan hare roeping, evenmin als Paulus aan reeds volmaakte kinderen Gods, wanneer hij de Christenen, de leden dier vereeniging, *heiligen* noemt? Maar dan zouden zij immers nooit gelezen moeten hebben de gelijkenis van het onkruid onder de tarwe, of die van het volgetrokken vischnet, waarin bruikbare en onbruikbare visschen vereenigd waren, welke beide gelijkenissen het reeds boven allen twijfel verheffen, dat Jezus de vereeniging zijner belijders het *Godsrijk* genoemd heeft, niet omdat zij eene vergadering van feitelijk reeds volmaakten of ook oprecht geloovigen zijn zou, maar om aan te duiden hare roeping om zulks meer en meer te worden, en dan zouden zij ook nooit uit het feit, dat dezelfde menschen, die Paulus als *heiligen* aanspreekt, in zijne brieven gedurig terecht gewezen en tot verbetering van hart en wandel aangespoord worden, de natuurlijke gevolgtrekking afgeleid hebben, dat hij ze *heiligen* heet, niet omdat hij ze voor reeds volmaakt houdt, maar om te herinneren aan het beginsel van reinheid, door het geloof in hunne harten geplant, en aan de roeping, waarmede zij als

Christenen geroepen zijn geworden! Niet vreemd derhalve, dat ik, tehuis gekomen, de belijdenis des geloofs van de Ned. Herv. kerk opsloeg, om er mij van te overtuigen, dat hare opstellers wel niet zoo onwetend zullen geweest zijn als de Heer Mees ons wilde doen gelooven. Niet vreemd ook, dat mijne verbazing over hetgeen ik had hooren beweren als 't ware ten top steeg, toen ik, onder meer hetwelk hier in aanmerking zou kunnen komen, in het 29ste Artikel dezer woorden las:

Ende aengaende degene die van de kercke zijn, die kan men kennen uit de merkteeckenen der Christenen, te weten, uit het geloove, en de wanneer sij, aengenomen hebbende den eenigen saligmaker, Jesum Christum, de sonde vlieden ende de gerechticheit najagen, den waren Godt en haren naesten liefhebben, niet af en wijcken noch ter rechter noch ters linkerhant ende haar vleesch kruycigen met zijne wercken.

ALSOO NOCHTANS, NIET ALSOF DAER NOGH GEEN GROOTE SWACKHEIT IN HAER EN ZIJ, MAER SIJ STRIJDEN DAAR TEGEN DOOR DEN GEEST, ALLE DE DAGEN HARES LEVENS.

En nu eens over de derde stelling zelve, waarmede gij verklaard hebt in te stemmen, toen ik haar gansch en al onaannemelijk had genoemd. — Ik behoef nauwelijks te zeggen, dat mijn ongunstig oordeel een gevolg is van mijne beschouwing van de Christelijke gemeente, waartoe immers ook de Ned. Herv. kerk wil behooren. Niets duidelijker immers, dan dat eene vereeniging, die,

mijns erachtens, behoort te zijn en meer en meer moet trachten te worden eene vereeniging van geloovigen en aanvankelijk geheiligden, onderling verbonden om, geholpen door elkaar, wat waar, schoon en goed is, *naar de leer en het voorbeeld van hunnen grooten Meester*, en, sterk door het geloof in zijn Evangelie, te bevorderen of aan te kweeken bij zich zelve en bij anderen, er, zoowel in haar eigen belang als in dat van Aankomelingen, *zoo goed mogelijk* voor heeft te zorgen, dat alleen dezulken in haar worden opgenomen, die voldoende rekenschap kunnen afleggen van de hope die in hen is, en Jezus op deugdelijke gronden houden, voor den goeden herder bij uitnemendheid, aan wiens leiding zij zich gerust mogen toevertrouwen. Of wat goeds is er redelijker wijze te verwachten, zoowel voor hen zelve als voor de gemeente, van de opname van personen, die niet, of hoogst gebrekkig, bekend zijn met hetgeen Jezus betreffende God en den mensch geloofd en geleerd heeft, of, op grond van instemming met het Evangelie, hem, die het verkondigt heeft, *niet* waardeeren als den besten leeraar op godsdienstig en zedelijk gebied, als hartelijke instemming met de waarheid ter zaligheid de band is, die de leden der Christelijke gemeente moet vereenigen, en bevordering van eigene volmaking en die van anderen, *naar de leer en het voorbeeld van Jezus*, alleen het doel kan wezen waarnaar hare leden hebben te jagen, in vereeniging *met* en geholpen door elkaar?

Maar de gemeenschap der geloovigen *is* niet, wat zij, volgens uwe voorstelling, wezen *moet*. Uit doen en laten van maar al te velen blijkt, dat zij de vereischten voor het lidmaatschap missen, niettegenstaande zij eerst na afgelegde geloofsbelijdenis leden geworden zijn.

Toegegeven, Amice! maar niet de gevolgtrekking door den Heer Mees uit het treurige feit door u genoemd afgeleid. Behalve toch, dat de gemeente, als zij, ten-einde te voorkomen dat door menigeen langer beleden wordt wat hij niet kent, althans niet van ganscher harte gelooft, die belijdenis geheel achterwege liet, en zelfs bekende Atheïsten en lichtzinnige wereldlingen opnam, mijns erachtens, een zelfmoord begaan of haar *Christelijk karakter* prijs geven zou, twijfel ik er ook in 't minst niet aan, dat, mocht de gemeente besluiten, om voortaan, zonder voorafgegaan nauwkeurig en ernstig onderzoek naar hunne geschiktheid, en zonder eerst belijdenis des geloofs te hebben afgelegd, nieuwe leden in haar midden op te nemen, het getal derzulken, die het doel, waarnaar zij als *Christelijke* vereeniging heeft te jagen, meer tegenwerken dan bevorderen, nog veel grooter worden zou, zonder dat de gelegenheid om te belijden en te beloven wat men niet kent of niet meent, er door zou zijn weggenomen of ook maar verminderd. En dit kan u, als gij maar een weinig nadenkt, naar 't mij voorkomt, ook niet bevreemden. Dan immers zult ook gij het uiterst vreemd vinden, dat de Heer Mees

uit het onloochenbare feit, dat er, niettegenstaande de gemeente naar den inhoud en de gronden van het godsdienstig geloof der aspirant-leden een opzettelijk onderzoek pleegt in 't werk te stellen en tot nog toe niemand in haar midden opneemt, die niet eerst de goede belijdenis afgelegd heeft, nog maar al te velen onder hare leden gevonden worden, die blijkbaar de vereischten voor het lidmaatschap missen, de gevolgtrekking heeft afgeleid: *Voortaan geen onderzoek meer naar en ook geene belijdenis meer van het geloof, maar als leden aangenomen allen, die leden wenschen te worden, mits verklarende het doel der gemeente te willen helpen bevorderen.* Of sedert wanneer mag het een regel van levenswijsheid heeten, iets geheel na te laten, omdat het gebrekkig geschiedt, al mag het om overwegende redenen, niet achterwege blijven? Het is zoo, de gemeente kan niet altijd voorkomen, dat er niet nu en dan binnensluipt, die door haar zou moeten geweerd worden als zij in het hart der Aankomelingen vermocht te lezen. Ik wil evenwel gevraagd hebben, of het der gemeente zelve niet mede te wijten is, dat zij maar al te vele onbevoegden onder hare leden telt, in zoo verre zij namenlijk bij haar onderzoek naar den inhoud en naar de gronden van het geloof van hen, die wenschen opgenomen te worden, niet altijd met den noodigen ernst te werk gaat? en of de Heer Mees daarom niet beter zou gedaan hebben, als hij, in plaats van af te keuren wat de

Gemeente, al kan het niet volmaakt geschieden, niet mag nalaten, wil zij eene *Christelijke* vereeniging blijven, ernstig had aangedrongen op meer conscientieus onderzoek naar de redenen *waarom* en de gronden *waarop* aspirant-lidmaten in de gemeenschap der geloovigen wenschen opgenomen te worden? Niet alleen toch, dat dit na de voorafgegane redeneering zeer rationeel zou geweest zijn, te meer nog omdat niet geloofchend kan worden, dat het getal derzulken, die blijkbaar de vereischten missen om goede leden der gemeente te *kunnen* en te *willen* zijn, veel kleiner zou wezen, als allen, die over de opname van nieuwe leden te beslissen hebben, bij het onderzoek naar de geschiktheid der aspirant-lidmaten altijd met de noodige nauwgezetheid te werk gingen, en zich nooit door kwalijk geplaatst medelijden of door vrees voor de mogelijke gevolgen lieten weerhouden om af te wijzen die, na gewogen te zijn, te licht bevonden werden, maar het lijdt ook geen den minsten twijfel, dat er op geregeld voortgezet godsdienst onderwijs meer prijs zou gesteld worden, zoowel door vele ouders als door vele kinderen, wanneer de ondervinding leerde, dat men, zonder behoorlijk reken-schap te kunnen afleggen van zijn geloof, niet mocht hopen ooit lidmaat te zullen worden van de Christelijke gemeente. Of is 't niet maar al te waar, dat menigeen, vooral uit den minderen stand, gedurende eenige jaren weinig of geen gebruik maakt van het katechetisch

onderwijs, omdat hij telkens ziet en van ouders en bekenden gedurig verneemt, dat men voor afwijzing niet erg bevreesd behoeft te zijn, al weet men zeer weinig zelfs van Jezus en van zijne prediking, mits men maar gedurende eenige maanden eene katechesatie voor aanstaande leden, hetzij bij een Predikant, hetzij bij een Godsdienstonderwijzer, getrouw bijgewoond en eenige vaak onbegrepene antwoorden van buiten geleerd of in 't geheugen geprent hebbe?

Er is evenwel nog meer waarom de derde stelling van den Heer Mees gansch onaannemelijk moet genoemd worden. Het is toch niet waar, dat, als de gemeente, zonder te onderzoeken, of zij die lidmaten wenschen te worden al dan niet gelooven, ieder aanneemt, die verklaart haar doel te willen helpen bevorderen, zal voorkomen worden, dat velen belijden wat zij niet kennen of niet gelooven. Atheïsten, ongeloovigen en lichtzinnige wereldlingen kunnen immers onmogelijk op deugdelijke gronden en in gemoede verklaren, dat zij tot het doel eener *Cristelijke* gemeente willen medewerken, als dat doel geen ander is en ook geen ander zijn kan dan aankweeking van liefde *tot*, vertrouwen *op* en gehoorzaamheid *aan* God bij hare leden en bij anderen, en van werkdadige liefde tot den naaste. Of zou ook hij, die niet gelooft, dat er een God is, die vaderlijk belang stelt in den mensch, en die ten gevolge in den natuurgenoot onmogelijk een broeder kan zien

en eene medegeroepene tot volmaking en zaligheid, er in gemoede toe kunnen medewerken, dat zoowel de leden der Christelijke gemeente als dezulken, die tot haar nog niet behooren, maar op wie zij invloed kunnen oefenen, toonen God lief te hebben boven alles en den naaste als zich zelve, *naar de leer en het voorbeeld van Jezus?* En toch zou de Christelijke gemeente, die geene *Christelijke* vereeniging zou mogen heeten als zij niet wist, dat volgens de duidelijke leer van haren stichter geloof en leven onafscheidelijk verbonden zijn, personen mogen opnemen, van wie zij ten stelligste weet, dat zij eene verklaring hebben afgelegd, die òf gehuicheld is, òf niets beteekent! En toch zou eene verklaring, die in den mond van den Atheïst en Materialist òf een leugen is òf van verregaande onkunde getuigenis aflegt, zonder voorafgegaan onderzoek naar hetgeen men het doel der gemeente acht te zijn, verkieselijker wezen dan eene geloofsbelijdenis, afgelegd nadat men behoorlijk rekenschap heeft gegeven van de redenen *waarom* en van de gronden *waarop* de wensch om opname is te kennen gegeven, vooral ook omdat dan niet zal beleden worden wat men òf niet kent òf niet gelooft! Men hoort wel gedurig zeggen: Het is onverschillig *of* en *wat* men gelooft, mits men maar goed leeft. Of dergelijk zeggen evenwel iets beteekent, zoolang men het bewijs is schuldig gebleven, dat er geen verschil van meening kan bestaan tusschen Chris-

tenen en ongeloovigen over hetgeen goed of plichtmatig is, en de laatsten *even deugdelijke motieven* hebben om wat zij betamelijk achten in beoefening te brengen dan de eersten? Is men dan moedwillig blind voor het feit, dat de menschen het gansch niet eens zijn over hetgeen lofwaardig en geoorloofd is te noemen in verschillende omstandigheden en betrekkingen des levens, juist omdat hunne denkbeelden over God en over de bestemming van den mensch grootelijks uiteen loopen? En wil men dan maar niet begrijpen, dat niet de materialist, die in den natuurgenoot slechts een fijn georganiseerd dier ziet, maar alleen die gelooft, dat de mensch tot God in eene *kinderlijke* en tot den naaste in eene *broederlijke* betrekking staat, *rationeel* handelt, als hij zich voor anderen groote opofferingen getroost? Het is waarlijk alsof deze en gene meent, dat het van zelf spreekt, dat men den naaste moet liefhebben als zich zelve, of dat verstandelijke en zedelijke wezens gezegd mogen worden zich loffelijk te gedragen ook wanneer zij zonder beweegredenen handelen of zich in hun doen en laten door motieven laten leiden, die, op het standpunt door hen ingenomen, dwaas of irrationeel zijn te noemen. Of moet hij geen onverstandig mensch heeten, of iemand, wiens gevoel niet gecontroleerd en in bedwang gehouden wordt door zijn verstand, die zich ten behoeve van den naaste zware offers getroost, ja, in bepaalde gevallen zelfs in doodsgevaar begeeft,

hoewel hij niet gelooft, dat ieder mensch een kind van God is, en hem eene toekomst wacht aan gindsche zijde van het graf? Of zou ik gansch en al ongelijk hebben, wanneer ik het er voor houd, dat *egoïsme* het eenige *redelijke* motief van handelen is voor het ongelooft, in welke vormen het ook moge optreden?

En nu, Amice! nog een woord naar aanleiding van hetgeen, naar uwe meening, niet weinig zou pleiten voor de derde stelling door den Heer Mees toegelicht en verdedigd, dit namenlijk, dat, mocht de gemeente zich met die stelling kunnen vereenigen, de zeer lastige kwestie over hetgeen den inhoud moet uitmaken van de geloofsbelijdenis door aspirant-lidmaten af te leggen, geheel zou afgesneden worden.

Na hetgeen door mij reeds in 't midden gebracht werd, zal 't wel geene toelichting meer behoeven, dat de Gemeente, mijns erachtens, al zeer onverantwoordelijk zou handelen, wanneer zij, om moeielijkheden te ontgaan, tot een maatregel besloot, die, naar ik meen aangewezen te hebben, met het eigenhandig ondertekenen van haar doodvonnis zou gelijk staan. Zeer natuurlijk derhalve, dat ik het met u volstrekt niet eens ben, in zooverre gij meent, dat de zeer uiteenloopende wijze waarop de vraag: *Wat mag en moet de geloofsbelijdenis van Aankomelingen inhouden?* pleegt beantwoord te worden, een motief zou mogen wezen om elke belijdenis des geloofs voortaan weg te laten. —

En toch acht gij 't niet overbodig, naar aanleiding eener meening, die gij reeds voldoende weerlegd rekent, nog een en ander in 't midden te brengen! Wat dat dan toch wel zijn mag? — In de eerste plaats dit, dat gij in uwe redeneering van eene valsche veronderstelling zijt uitgegaan. Het is toch niet waar, al wordt het door velen beweerd, dat het bijna onmogelijk zou zijn uit te maken wat de inhoud moet wezen eener geloofsbelijdenis door Aankomelingen af te leggen. Behalve immers, dat zij die zich niet te vreden stellen met de belijdenis dat Jezus woorden heeft van eeuwig leven, nog steeds het bewijs zijn schuldig gebleven, dat zij handelen in den geest van den stichter der gemeente en overeenkomstig het voorbeeld door de Apostelen en eerste Christenen gegeven, wanneer zij vorderen, dat Aankomelingen ook nog instemming be-
tuigen met de leerstukken van de onfeilbaarheid der schrift, van de drieenheid, van de erfzonde, van het plaatsbekleedend lijden en sterven van Jezus en van den Doop en het Avondmaal, om er niet nog meer te noemen, zooals die in belijdenisschriften nader omschreven of geformuleerd zijn, leert de geschiedenis ook onweder-
spreekelijk, dat men zich in gemoede vast verzekerd kan houden, dat het Evangelie een kracht Gods is tot zaligheid voor elk die er van harte mede instemt, of, met andere woorden, dat hij die het verkondigd heeft de beste leeraar is op godsdienstig en zedelijk gebied,

zonder dat men juist de genoemde en andere leerstukken aannemelijk acht, met wier omhelzing of verwerping, volgens meerderen, het heiligend en zaligmakend geloof staat of valt. — Het is zoo, over de beantwoording der vraag, welke voorwaarden de gemeente, wil zij haar Christelijk karakter niet prijs geven, mag en moet stellen aan hen, die in haar wenschen opgenomen te worden, zullen de gevoelens wel blijven verschillen, zoolang er nog maar al te velen zijn, die geen onderscheid weten te maken tusschen *den inhoud* en de *gronden* van het geloof, al lijdt het voor den onbevooroordeelden Christen geen twijfel, dat Jezus, hoewel hij verwachtte, dat zijne volgelingen zich aan elkaar aansluiten en de handen ineen slaan zouden, stellig niet gewild heeft, dat de vereeniging zijner aanhangers eene *kerk* zou wezen, d. i. eene vereeniging met velerlei *beperkende* en *voor allen* geldende bepalingen en voorschriften, en al is het getal derzulken ook nog zoo groot, uit wier handel en wandel allerduidelijkst blijkt, dat men met menig leerstuk, door de kerk als onmisbaar ter zaligheid voorgesteld, niet behoeft in te stemmen, om van ganscher harte te kunnen gelooven, op grond van hetgeen hij door woord en voorbeeld betreffende God en den mensch geleerd heeft, dat Jezus van Nazareth de beste leeraar is op godsdienstig en zedelijk gebied. Of dat evenwel eene geldige reden mag heeten om een maatregel aan te prijzen, die noodwendig ten

gevolge zou hebben de opheffing der Christelijke gemeente? dan of het u en allen die afkeering zijn van geloofsdwang, alleen recht geeft tot deze of dergelijke stelling: „Aangezien het aan geen redelijken twijfel „onderhevig is, dat Jezus geene *kerk* gewild heeft, en „ook de Apostelen en eerste Christenen, waar het „Evangalie ingang vond, alleen *vrije* gemeenten gesticht „hebben, slechts door een band van broederlijke liefde „onderling vereenigd en verbonden, en de ervaring „bovendien allerduidelijkst leert, dat men hoogelijk „kan ingenomen zijn met de blijde boodschap, dat de „mensch is een kind van God, geroepen tot volmaking „en bestemd ten eeuwigen leven, al houdt men de „schrift niet voor onfeilbaar en Jezus niet voor den „tweeden persoon in de drieenheid, of ook voor iemand, „die wat hij predikte op bovennatuurlijke wijze is te „weten gekomen en plaatsbekleedend voor ons geleden „heeft en gestorven is, en al gelooft men niet aan erf- „zonde en wonderen, en al deelt men de gevoelens van „de opstellers van belijdenisschriften niet over den doop „en het avondmaal, behoort de Christelijke gemeente „allen als leden aan te nemen, van wie zij hopen en „verwachten mag, dat zij staan in het geloof, dat „Jezus van Nazareth woorden heeft van eeuwig leven, „en te recht mag heeten de beste godsdienst en zeden- „leeraar?

Maar zoudt gij dan meenen, dat eene *vrije* gemeente,

d. i. eene vereeniging van belijders van Jezus, die alles wat naar geloofsdwang zweemt afkeuren, elk onder hare leden moet opnemen, van wien zij zich zoo goed mogelijk verzekerd heeft, dat hij onzen grooten Meester kent en lief heeft als den meest vertrouwbaren gids op de levensreis, onverschillig of hij supranaturalist, orthodox, liberaal of modern is, of ook een voor- of tegenstander van Doop en Avondmaal?

En als ik dit nu inderdaad eens meende, zoudt gij dan wel recht hebben mij van dwaling te verdenken? Of zoudt gij, die vrijheid zoowel in zaken het geloof als in zaken het gemeente-bestuur betreffende hoog op prijs stelt, het er met mij voor te houden hebben, dat zelfs de zoogenaamde *vrije* gemeente, onlangs te Amsterdam opgericht, eenen *geusurpeerden* naam draagt, aangezien zij het supranaturalisme bij decreet veroordeeld, en Doop en Avondmaal, niet fakultatief gesteld, maar geheel afgeschaft heeft? Uw antwoord kan wel niet twijfelachtig zijn. — En toch verwacht ik hier van U, die het met mij betreurt, dat de Christelijke gemeente zoo jammerlijk verdeeld is, nog eene bedenking, en wel deze:

Van zulk eene *vrije* gemeente als u voor den geest zweeft en zeer wenschelijk voorkomt, zullen velen geene leden willen worden, zelfs niet al zorgde zij er voor, wat niet onmogelijk zou zijn, dat allen, die zulks mochten begeeren, in de gelegenheid werden ge-

steld om of hunne kinderen te laten doopen, of zelven bij hunne opname in haar midden gedoopt te worden, en om nu en dan Avondmaal te houden. Ik geloof evenwel niet, dat, op het vrije standpunt door u ingenomen, eene dergelijke bedenking u mag weerhouden eene *vrije* gemeente als door mij bedoeld en wenschelijk geacht wordt het ideaal te noemen waarnaar alle eerlijke en consequente voorstanders van geloofsvrijheid, die hoogelijk met het Evangelie ingenomen zijn, hebben te streven, moge het ook waar wezen, dat alleen dezulken, die onderscheid weten te maken tusschen den hoofdzakelijken *inhoud* van het Christelijk geloof en tusschen zijne *gronden*, over wier waarde verschillend gedacht kan worden, leden zullen wenschen te worden van zulk eene vrije godsdienstige vereeniging. Behalve immers, dat er van consequente toepassing van het beginsel der vrijheid geen sprake kan wezen, waar hartelijke instemming met den hoofdinhoud van Jezus prediking niet voldoende wordt gerekend om opgenomen te mogen worden in de Christelijke gemeente, is ook eene eenheid, gebaseerd op overeenstemming tot in de kleinste bijzonderheden, alleen mogelijk ten koste van de vrijheid en zelfstandigheid harer leden, en evenmin noodig als wenschelijk. Of zouden zij misschien navolging verdienen, die daar gedurig weeklagen over het verdeeld zijn der Christelijke gemeente in onderscheidene Afdeelingen, niettegenstaande de leden er van het met

elkaar eens zijn over den hoofdinhoud van het Evangelie, en ook de ervaring leert, dat wederkeerige waardeering en samenwerking kunnen bestaan tusschen dezalken, die hoewel niet tot dezelfde Afdeeling der algemeene Christelijke gemeenschap of tot dezelfde godsdienstige richting behorende, zich één gevoelen in het geloof, dat zij allen kinderen zijn van God en broeders en zusters onderling? Alsof niet alle denkende en onbevooroordeelde Christenen het volkomen met elkaar eens waren over hetgeen in 't Christendom hoofdzak is te achten, hoe zeer de gevoelens over bijzaken vaak ook uiteen loopen! En alsof 't eene verborgenheid mocht heeten, dat, zoowel volgens de mondelinge verklaringen van eenigzins ontwikkelde en daarbij goeddelijke leden van de verschillende Afdeelingen van de vereeniging aller geloovingen, als volgens de belijdenisschriften van vroegeren en lateren tijd, zij voor de beste Christenen en voor de waardigste leden der gemeenschap moeten gehouden worden, die, aangemoedigd *tot* en krachtig versterkt *in* den strijd tegen de zonde door de levendige bewustheid dat zij voorwerpen zijn van Gods vaderlijke belangstelling, en, niettegenstaande hunne zwakheden en vele tekortkomingen, geroepen tot volmaking en bestemd ten eeuwigen leven, zich met de meeste volharding en inspanning beijveren om te bedenken en te doen wat schoon is en goed naar de leer en het voorbeeld van Jezus.

Maar meer dan genoeg reeds *over en naar aanleiding* van de derde stelling onlangs door den Heer Mees in 't openbaar toegelicht en verdedigd. Uwe vraag toch, of de toelichting en verdediging der bekende stellingen misschien ook ten doel had om leden te winnen voor eene te stichten vereeniging van voorstanders der zogenaaemde morale indépendante, die niet gevraagd willen hebben *of en wat* men gelooft, maar alleen, of men gezind is wat goed is te helpen bevorderen, vereischt nauwelijks eenige beantwoording. Niet alleen immers, dat de Heer Mees, was dit inderdaad het geval geweest, dit, mijns erachtens althans, met ronde woorden zou hebben te kennen gegeven, maar ik acht de veronderstelling ook beleedigend, dat een leeraar eener Christelijke gemeente zou willen afbreken, wat hij, reeds van wege de bêtrekking die hij bekleedt, geroepen is op te bouwen. Bovendien nog zou de Heer Mees, wilde hij de Christelijke gemeente gaarne vervangen zien door eene vereeniging van voorstanders der morale indépendante, niet hebben kunnen spreken van de verklaring door aspirant-leden af te leggen, dat zij HET DOEL *der Ned. Herv. Kerk*, die immers eene *Christelijke* vereeniging is, willen bevorderen, aangezien dat doel, zooals ik straks reeds herinnerde, geen ander zijn kan dan, door aankweeking van geloof, liefde en hoop bij hare leden, en bij allen op wie zij invloed kan oefenen, op te wekken en in staat te stellen om

overeenkomstig de leer en het voorbeeld van Jezus te wandelen.

En nu nog weinige woorden over de toelichting en verdediging van de tweede zijner stellingen door den Heer Mees, en ik eindig.

Hoewel ik nu juist niet alles zou willen onderschrijven wat door den Heer Mees te berde gebracht werd ten betooge, dat de *kinderdoop*, immers die alleen werd besproken, niet behoorde te zijn eene *inlijving* in de Ned. Herv. kerk, zoo was er toch onder hetgeen ik hoorde veel, mocht het voor mij ook niet nieuw wezen, waarmede ik volkomen instemde. En dit kan u onmogelijk bevreemden, die weet, dat ik tot eene Broederschap behoor, welke het reeds sedert eeuwen eene ongerijmdheid heeft geacht, de inwijdingsplechtigheid in de Christelijke gemeente, dit toch is de Doop en kan hij redelijker wijze ook alleen zijn, aan dezulken toe te dienen, die uit den aard der zaak, d. i. omdat zij jonge kinderen zijn, en men geen Christen wordt door geboorte maar alleen door overtuiging, nog geene leden kunnen wezen van eene vereeniging van menschen, die, verbonden door den band des geloofs, zich ten doel hebben gesteld om, geholpen door elkaar en met Jezus van Nazareth tot Aanvoerder, de zonde te bestrijden bij zich zelve en bij anderen. Of gij 't echter ook natuurlijk en zeer verklaarbaar zult noemen, dat het mij zeer verbaasd heeft, dat de Heer Mees, na in

't licht gesteld te hebben, dat de *kinderdoop* onmogelijk zijn kan eene inlijving in de gemeenschap der geloovigen, zelfs met geen woord melding gemaakt heeft van het gevoelen dat de Doop, mits op belijdenis des geloofs en bij de opname in de vereeniging van Jezus vrienden toegediend, eene zeer gepaste inwijdingsplechtigheid mag heeten, omdat hij de belangrijkste waarheden aanschouwelijk en indrukwekkend verkondigt? Ik meen het er voor te mogen houden, en aarzel niet te verklaren, dat, al zijn wij Doopsgezinden wel gewoon om door velen, die zich bij monde of in geschrifte opzettelijk over den Doop uitlaten, genegeerd of doodgezwegen te worden, ik stellig verwacht heb, dat de Heer Mees, die immers zelf bij hen, die geene Christen zijn, het goede wil opgemerkt en gewaardeerd hebben, ons gevoelen over den Doop zou ter sprake gebracht en *getoets*t hebben, toen hij opzettelijk handelde over de beteekenis en waarde van deze plechtigheid. En, waarlijk ook geen wonder! Niet alleen immers, dat de Apostelen en eerste Christenen het gedeeld hebben, en ook een Zwingli het heeft verdedigd en aangeprezen, totdat hij, door Anabaptistische woelingen bang geworden, zich bij het gevoelen der meerderheid neergelegd heeft, maar ik ontken ook ten stelligste, wat velen in onzen tijd stoutweg beweren, dat de Doop in strijd is met den geest des Evangelies, overtuigd als ik ben, dat hij, mits aan Aankomelingen toegediend, wel verre

van een ijdele vorm te zijn, eene indrukwekkende prediking mag heeten door een teeken, en verzekerd als ik mij houd, dat Jezus hem, zoo alniet verordend, dan toch goedgekeurd heeft.

En terecht, naar ik meen, al geef ik gaarne toe, dat de eene mensch veel gevoeliger is voor symbolische handelingen dan de andere, en van de wijze waarop men in de vereeniging van Jezus vrienden, mits men daartoe bevoegd is, opgenomen wordt het lidmaatschap niet mag afhankelijk gesteld worden. Of wie durft beweren, dat de Doop een *ijdele* vorm is, die door Jezus, omdat hij herhaaldelijk geijverd heeft tegen *ijdele* godsdienstvormen, onmogelijk kan verordend of ook maar goedgekeurd zijn, waar hij als inwijdingsplechtigheid in de Christelijke gemeente wordt toegediend? Alleen hij, als ik mij niet bedrieg, die het ongepast mocht achten, dat Aankomelingen, bij hunne openlijke en plechtige toetreding *tot* en opname *onder* de strijdknechten van Christus, op aanschouwelijke en indrukwekkende wijze door het zinnebeeld der reiniging herinnerd worden aan hunne groote voorrechten en dure verplichtingen en zich als door Jezus zelven te hooren toeroepen in eene van de gewichtigste oogenblikken huns levens: *Weest welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven, God beschouwt u als afgewasschenen, alsof gij rein waart, rekent u uwe zonden niet toe, onttrekt u zijne liefde niet, maar gaat nu ook heen, en zondigt niet meer, toont door uw gedrag,*

dat gij, na den ouden mensch der zonde afgelegd en den nieuwen mensch der gerechtigheid aangedaan te hebben in het bad der wedergeboorte, u verbonden hebt tot een nieuw, Gode en der deugd gewijd leven.

En wat de bewering aangaat, dat de Doop door Jezus niet verordend, ja zelfs niet goedgekeurd is, ook die acht ik zeer gewaagd en verre van bewezen. Niet alleen immers, dat het argument, dat de Doop een *ijdele* vorm zou zijn, en daarom door Jezus niet zou ingesteld wezen, mijns erachtens, elken redelijken grond mist, wanneer hij althans beschouwd en toegediend wordt zooals de Apostelen en eerste Christenen zulks gedaan hebben, twijfel ik er ook zeer aan, of zelfs op modern standpnt de redeneering wel gewettigd is: „Volgens den eersten Evangelist heeft Jezus den Doop „verordend *nadat* hij zal zijn opgestaan, en zich daarbij „van eene formule bedient, die hij niet kan hebben „voorgescreven, derhalve is het voor uitgemaakt en „zeker te houden, dat hij omtrent den Doop *generlei* be- „vel of voorschrift gegeven heeft.” Al was die redeneering evenwel onberispelijk, dan zouden zij, die zoo gedecideerd spreken over den Doop als eene plechtigheid in strijd met de bedoeling van Jezus, toch nog, voor wij met hen kunnen instemmen, eenige vragen bevredigend moeten beantwoorden, die, zooverre mij bekend is, nog steeds op eene voldoende beantwoording wachten. Welke die zijn? Deze, als ik mij niet zeer be-

bedrieg: Heeft Jezus den Doop niet alleen niet verordend maar zelfs niet eens goedgekeurd, waarom heeft hij zich dan door Johannes laten doopen, en zijne discipelen, die, tijdens hij nog met en bij hen was, doopten, niet te kennen gegeven, dat hij zulks afkeurde? en hoe dan vooral ook te verklaren, dat laatstgenoemden, overal waar hunne prediking ingang vond, dezulken die hun woord gaarne aannamen, door den Doop plechtig hebben opgenomen in de gemeenschap der geloovigen?

En hiermede, geachte vriend! eindig ik mijnen reeds zeer langen epistel, zonder ook nog in eene beoordeeling te treden van de overige stellingen door den talentvollen spreker den 12 Februari j.l. in 't openbaar toegelicht en verdedigd. Moge het geschrevene u overtuigd hebben, dat ik niet zonder geldige redenen onlangs verklaard heb, het op verre na niet in alles eens te zijn met den Heer Mees, al twijfel ik in 't minst niet aan diens goede bedoelingen!
